

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Podsetnik za učenike i roditelje

Nova reč ili oblik iste reči?

Tvorba proučava nastanak novih reči. Zub - zubić: nova reč i novo značenje. Zub - zuba: oblik iste imenice. Pre razlaganja reči prvo proveriti da li se menja značenje ili gramatički oblik.

Proste reči i tvorenice

Proste reči se u školskoj analizi ne izvode iz drugih reči: zub, nos. Tvorenice su nastale od postojećih reči/osnova: zubar, nosić, praunuk. Dužina reči ne odlučuje da li je prosta.

Porodica i koren reči

Zub, zubić, zubar i zubarski pripadaju istoj porodici; zajednički koren je zub-. Važna je i značenjska povezanost, ne samo slična slova. Sinonimi nisu automatski ista porodica.

Tvorbena osnova i sufiks

Zubar nastaje: zub- + -ar. Zubarski nastaje: zubar- + -ski. U drugom primeru tvorbena osnova zubar- nije jednaka korenu zub-. Sufiks se dodaje iza tvorbene osnove.

Prefiks i slaganje

Prefiks se dodaje ispred osnove: pra- + unuk, pre- + velik. Slaganjem se povezuju dve osnove: vod-o-pad, rib-o-lov. U ovim primerima o je spojni vokal, a ne prefiks.

Gramatička osnova i nastavak

U obliku zubara gramatička osnova je zubar-, a nastavak -a. U reči zubarski tvorbena osnova je zubar-, a sufiks -ski. Nastavak služi promeni oblika, sufiks građenju nove reči.

Značenje dodataka

Nosić i zubić imaju umanjeno značenje. Zubar označava zanimanje. Praunuk označava drugu generacijsku vezu nego unuk. Ne biraj dodatak samo po zvuku: proveriti smisao cele reči u rečenici.

Savet roditelju

Tražite da dete pročitava reč i objasni značenje, pa tek onda odvoji delove. Prihvatajte druga tačna rešenja otvorenih zadataka. Paket služi vežbanju i samoproveri, a ne školskom ocenjivanju.

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Grupa A | 45 minuta | 40 bodova

Ime i prezime: _____

Grupa A

Datum: _____

Svaki zadatak nosi 4 boda. Prikaži postupak; piši čitko.

1. U nizu zub, zubar, nos, nosić izdvoji proste reči i tvorenice. (4 boda)

Proste: _____ Tvorenice: _____

2. U nizu zub, zubić, zubar, zubarski, osmeh zaokruži reč koja ne pripada istoj porodici i zapiši zajednički koren ostalih. (4 boda)

Izdvojena reč: _____ Koren: _____

3. Rastavi reč zubar na tvorbenu osnovu i sufiks. Objasni njeno značenje. (4 boda)

Osnova: _____ Sufiks: _____ Značenje: _____

4. Rastavi reč praunuk na prefiks i osnovu. Objasni zašto pra- nije gramatički nastavak. (4 boda)

Prefiks: _____ Osnova: _____ Objašnjenje: _____

5. Za reč zubarski odredi koren, tvorbenu osnovu i sufiks. Od koje reči je neposredno nastala? (4 boda)

Koren: _____ Osnova: _____ Sufiks: _____ Polazna reč: _____

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Grupa A | nastavak

6. U rečenici „Lena je danas bila kod zubara“ odredi gramatičku osnovu i gramatički nastavak oblika zubara. (4 boda)

Gramatička osnova: _____ Nastavak: _____

7. Za svaki par napiši da li je nastala nova reč ili oblik iste reči: nos - nosić; nos - nosa. (4 boda)

Prvi par: _____ Drugi par: _____

8. U reči vodopad izdvoji dve osnove i spojni vokal. Kako se zove ovaj način tvorbe? (4 boda)

Osnove: _____ Spojni vokal: ____ Način: _____

9. Od reči nos načini reč umanjenog značenja i upotrebi je u smislenoj rečenici. (4 boda)

Reč: _____ Rečenica: _____

10. U rečenici „Praunuk je obišao vodopad i potom posetio zubara“ izdvoji reč nastalu prefiksacijom, slaganjem i sufiksacijom. Reč zubara svedi na nominativ jednine. (4 boda)

Prefiksacija: ____ Slaganje: ____ Sufiksacija: _____

Osvojeno: _____ / 40 Šta treba još vežbati: _____

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Grupa B | 45 minuta | 40 bodova

Ime i prezime: _____

Grupa B

Datum: _____

Svaki zadatak nosi 4 boda. Prikaži postupak; piši čitko.

1. U nizu nosić, zub, zubić, nos izdvoji proste reči i tvorenice. (4 boda)

Proste: _____ Tvorenice: _____

2. U nizu nos, nosić, nosina, usta zaokruži reč koja ne pripada istoj porodici i zapiši zajednički koren ostalih. (4 boda)

Izdvojena reč: _____ Koren: _____

3. Rastavi reč nosić na tvorbenu osnovu i sufiks. Objasni njeno značenje. (4 boda)

Osnova: _____ Sufiks: _____ Značenje: _____

4. Rastavi reč prevelik na prefiks i osnovu. Objasni zašto pre- nije gramatički nastavak. (4 boda)

Prefiks: _____ Osnova: _____ Objašnjenje: _____

5. Za reč zubarski odredi koren, tvorbenu osnovu i sufiks. Od koje reči je neposredno nastala? (4 boda)

Koren: _____ Osnova: _____ Sufiks: _____ Polazna reč: _____

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Grupa B | nastavak

6. U rečenici „Miloš je pokazao crtež svog nosa“ odredi gramatičku osnovu i gramatički nastavak oblika nosa. (4 boda)

Gramatička osnova: _____ Nastavak: _____

7. Za svaki par napiši da li je nastala nova reč ili oblik iste reči: zub - zuba; zub - zubić. (4 boda)

Prvi par: _____ Drugi par: _____

8. U reči ribolov izdvoji dve osnove i spojni vokal. Kako se zove ovaj način tvorbe? (4 boda)

Osnove: _____ Spojni vokal: ____ Način: _____

9. Od reči zub načini reč umanjenog značenja i upotrebi je u smislenoj rečenici. (4 boda)

Reč: _____ Rečenica: _____

10. U rečenici „Praunuk je nacrtao nosić dok je deda išao na ribolov“ izdvoji reč nastalu prefiksacijom, slaganjem i sufiksacijom. (4 boda)

Prefiksacija: ____ Slaganje: ____ Sufiksacija: _____

Osvojeno: _____ / 40 Šta treba još vežbati: _____

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Rešenja i bodovanje - grupa A

Br.	Rešenje i raspodela 4 boda
1	Proste: zub, nos; tvorenice: zubar, nosić. Svako razvrstavanje 1.
2	Osmeh ne pripada porodici (2). Koren zub- (2). Povezane reči dele značenje i koren.
3	Zub- (1) + -ar (1); osoba koja leči zube (2).
4	Pra- (1) + unuk (1). Dodatak stvara novu reč/novo značenje, a ne padežni ili drugi oblik iste reči (2).
5	Koren zub-; tvorbena osnova zubar-; sufiks -ski; neposredna polazna reč zubar. Svaki podatak 1.
6	Zubar- (2) + -a (2). Zubara je padežni oblik imenice zubar, a ne nova tvorenica.
7	Nos - nosić: nova reč (2); nos - nosa: oblik iste reči (2).
8	Vod- (1), pad- (1), spojni vokal -o- (1), slaganje (1).
9	Nosić (2). Npr. „Beba je dodirnula svoj nosić.“ Prihvatiti svaku smislenu, gramatički pravilnu rečenicu sa traženom reči (2).
10	Prefiksacija: praunuk; slaganje: vodopad; sufiksacija: zubar (po 1). Sveden oblik zubara na zubar i pravilno razgraničena promena oblika (1).

Rezultat je putokaz, ne školska ocena. Od 36 do 40 bodova: sigurna primena; 29-35: dobra osnova uz male propuste; 20-28: ciljano ponavljanje; 0-19: ponovo proći podsetnik i jednostavne primere. Otvorene odgovore koji su tačni, ali drugačije formulisani, prihvatiti.

Tvorba reči

Srpski jezik za 6. razred | Rešenja i bodovanje - grupa B

Br.	Rešenje i raspodela 4 boda
1	Proste: zub, nos; tvorenice: nosić, zubić. Svako razvrstavanje 1.
2	Usta ne pripadaju porodici (2). Koren nos- (2). Značenjska bliskost delova lica nije ista porodica reči.
3	Nos- (1) + -ić (1); mali nos, umanjeno značenje (2).
4	Pre- (1) + velik (1). Prefiks stvara novu reč koja znači suviše velik, a ne gramatički oblik prideva velik (2).
5	Koren zub-; tvorbena osnova zubar-; sufiks -ski; neposredna polazna reč zubar. Svaki podatak 1.
6	Nos- (2) + -a (2). Nosa je padežni oblik imenice nos.
7	Zub - zuba: oblik iste reči (2); zub - zubić: nova reč (2).
8	Rib- (1), lov- (1), spojni vokal -o- (1), slaganje (1).
9	Zubić (2). Npr. „Dečaku je ispao prvi zubić.“ Prihvatiti svaku smislenu, gramatički pravilnu rečenicu sa traženom reči (2).
10	Prefiksacija: praunuk; slaganje: ribolov; sufiksacija: nosić (svaki primer 1). Tačno imenovana sva tri postupka/razvrstana sva tri primera daje dodatni 1.

Rezultat je putokaz, ne školska ocena. Od 36 do 40 bodova: sigurna primena; 29-35: dobra osnova uz male propuste; 20-28: ciljano ponavljanje; 0-19: ponovo proći podsetnik i jednostavne primere. Otvorene odgovore koji su tačni, ali drugačije formulisani, prihvatiti.